

Odak Suriye - III

ABD'nin Suriye Politikası

**Mustafa Aydın, Nihat Ali Özcan,
Serhat Erkmen, Kaan Kutlu Ataç**

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Doç. Dr. Nihat Ali Özcan

Doç. Dr. Serhat Erkmen

Dr. Kaan Kutlu Ataç

Panorama ile [Güvenlik Portalı](#) ortaklığında geliştirilen ve eş zamanlı yayınlanan “Odak Suriye” programının üçüncüsü için 11 Haziran 2020’de sanal ortamda bir araya gelen Prof. Dr. Mustafa Aydın (Kadir Has Üniversitesi), Doç. Dr. Nihat Ali Özcan (TOBB-ETÜ), Doç. Dr. Serhat Erkmen (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi) ve Dr. Kaan Kutlu Ataç (Mersin Üniversitesi), ABD’nin Suriye Politikasını tartıştılar.

Odak Suriye ‘nin video kaydını izlemek için:

Odak Suriye ‘nin ses kaydını dinlemek için:

ODAK SURIYE - III

Panorama ile [Güvenlik Portalı](#) ortaklığında geliştirilen ve eş zamanlı yayınlanan “Odak Suriye” programının üçüncüsü için 11 Haziran 2020’de sanal ortamda bir araya gelen Prof. Dr. Mustafa Aydın (Kadir Has Üniversitesi), Doç. Dr. Nihat Ali Özcan (TOBB-ETÜ), Doç. Dr. Serhat Erkmen (Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi) ve Dr. Kaan Kutlu Ataç (Mersin Üniversitesi), ABD’nin Suriye Politikasını tartıştılar.

* Deşifre edilen metin yazılı hale getirirken okumayı kolaylaştırmak için **Panorama** editörleri tarafından anlamı bozmayacak sadeleştirmeler, kelime yeri değiştirme ve ifade düzeltmeleri ile yabancı dildeki kelimelerin Türkçe karşılıkları ve bazı basit kelime eklemeleri yapılmıştır. Deşifre için Gizem Kaya’ya teşekkür ederiz.

Mustafa Aydın (Aydın): Hoş geldiniz; yeni bir Odak Suriye programında daha birlikteyiz. Üçüncü programımızı yapıyoruz. Bu sefer üç arkadaşım ile birlikteyim. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinden Serhat Erkmen, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinden Nihat Ali Özcan ve Mersin Üniversitesinden Kaan Kutlu Ataç ile birlikteyiz.

Bugün Suriye’deki dış güçlerin politikalarını konuşmaya başlayacağız. ABD, Rusya ve İran’ın Suriye politikaları nereden nereye geldi? Bugün ne istiyorlar Suriye’de? Suriye’nin geleceği ile ilgili planları neler? Bu planlar Suriye sahasına nasıl yansıyor? Biraz bunun üzerine konuşacağız. İsterseniz Nihat Hocayla ve ABD ile başlayalım. Genel bir soru: Amerika Suriye’de ne istiyor Nihat hocam?

Nihat Ali Özcan (Özcan): Geçen gün bu konuyla ilgili bir yazı da kaleme aldım. Amerika’nın Suriye’de son 10 yılda gelgitler yaşayan farklı uygulamaları oldu. Fakat son birkaç yıldır James Jeffrey ve ekibinin Suriye’de ilginç bir yöntem izlediğini görüyoruz. Bu yöntem geleneksel askeri güç kullanmaktan öte Suriye İç Savaşının bir anlamda büyük bir zora soktuğu Esad rejimi ve Rusya’ya ufak bir

ders verme üzerine kurulu. Bunu kurduğu alan da ekonomi. Son geldiğimiz aşamada gördüğümüz bu. Çünkü ABD biliyor ki Suriye İç Savaşının geldiği noktada Esad rejimi ülke topraklarının %70'ine hâkim durumda ve büyük ihtimalle de Putin ile beraber askeri haritaya baktıklarında zaferin bir tık uzakta olduğunu düşünüyor olabilirler. Fakat her iki tarafın tarihsel tecrübeleri bu türden 10 yıl süren bir iç savaşta asıl zorluğun o son kalan bölümü almaktan ziyade, onu alırken aldıkları yerleri imar edip oradaki halkın hayatını normale döndürecek bir girişimin başlatılması olduğunu da biliyorlar. Her adım geçtiğinde zafere yaklaşıyorsunuz, ama bir taraftan da zayıflıyorsunuz. Hemen arkasından konvansiyonel bir savaş gibi zafere gitmiyorsunuz. Amerika ise şunu yaptı; ilk olarak Suriye'nin iki önemli kaynağını -tarım-su ve petrol- kontrol altına aldı; biliyorsunuz Trump baştan beri petrol kontrolümüzde diyor. Yorum yapanlar da ABD sanki Suriye'deki petrolle çok zengin olacakmış gibi konuşuyorlar.

Aydın: Burada bir parantez açalım. Petrol kontrol etmek sadece Suriye bazında değil, dünyanın pek çok yerinde Amerika için II. Dünya Savaşı'ndan beri önemli olmuştur. Ama bu kontrol, zenginleşmek amaçlı olmaktan ziyade başka ülkeleri kontrol etmeye yarıyor olmasından kaynaklı. Suriye'de de böyle oluyor.

zcan: Esad'ı var edecek çünkü. Ağır bir iç savaş yaşamış lke. Dünya Bankası verilerine göre Suriye İç Savaşında mevcut konutların %25'i tamamen yıkılmış, %40'ı ağır hasarlı, sağlık ve eğitim sistemlerinin de %50'si gitmiş. Buna alt yapı, elektrik, su, kanalizasyon, insan kaynakları ekler, 11 milyon insanın yer değiştirdiğini düşünürseniz, Suriye'nin iflah olabilmesi için yine Dünya Bankası verilerine göre yaklaşık 250-300 milyar dolar para lazım. En azından 1 yıl içerisinde, 10 yılda normalleştireceksiniz. şöyle düşünün; Afganistan rneği var önümüzde. 20 yılda Afganistan İç Savaşı'nın Amerika'ya maliyeti 1 trilyon dolar. Yani askeri harcamalar bir yana, sadece Afgan Ordusunu ayağa kaldıracadığım diye harcadadığı para 140 milyar dolar; yeniden kuradığım Afganistan'ı ağır ekonomik yapıları derken de 80 milyar dolar. şimdi Suriye'de İran ve Rusya bir zafer kazanmaya çok yakın olduklarını düşünebilirler ama bunun bir faturası var. Amerika bunu nasıl yaptı; önce Fırat'ın doğusundan Esad'ı ve Rusları uzak tuttu.

Aydın: Petrolün ve suyun esas bulunduğu yer.

Özcan: Petrol ve tarım alanları. İkinci olarak da Suriye'nin yeniden yapılandırılması projesine katkı sunabilecek ne kadar aktör varsa, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve diğer ülkelerin ayağını kesti. Buraya kesinlikle para vermeyeceksiniz diyerek. Amerika'nın bu hamlelerine Avrupa Birliği de destek çıktı; para vermeme konusunda kararlılar. Tabii bu arada İran'a uyguladığı ambargo var. İran Hizbullah'a olan desteğini, verdiği parasal ve askeri yardımı azaltmak durumunda kaldı. İran eskisi kadar bonkör değil Suriye İç Savaşında. Sonra ABD bu süreçte Lübnan bankacılık sistemini kilitleti. Çünkü Suriye'nin nefes aldığı yer burası ve onu da kapattı. Sonra İsrail'in ufak ufak Esad'ı ve İran'ı dövmesini cesaretlendirdi. Türkiye perspektifinden de bakınca İdlib'de savaşın sona ermemesi ve askıda kalması konusunda neredeyse son 1 yıldır Türkiye'yi de cesaretlendirmeye devam ediyor. Bunu yaparken de Türkiye'nin PYD ile ilişkilerinde göreceli bir dinginliğin sağlanabileceği bir hikâye ortaya çıkardı. Amerika'nın şansı yaver gitti ve korona krizi ortaya çıktı. Korona krizi ve Libya'daki gelişmeler bu işin patronajı konumunda olan Rusya'yı ciddi manada sarsmaya başladı. Neden? Korona İran'ı da etkiledi, Lübnan'ı da etkiledi, Suriye'nin kendisini de etkiliyor ve AB'nin bilgisini, ilgisini dağıttığı gibi Arap ülkelerinin bu konudaki arzu ve isteklerine de ket vurdu. Ardından başlayan Libya krizi ile beraber Rusya farklı bir yola girdi. Bunlar aynı zamanda Rusya'yı da etkiledi.

Dolayısıyla ABD Esad'a ve özellikle Rusya'ya 'sana burada bedava bir zafer yok' diyor. Esad'a 'Heyecan yapma, %70'ni almış olabilirsin toprakların ama asıl sorun ardından geliyor' diyor. Nitekim son zamanlarda Mayıs ayının başında sivillere benzin satışlarıyla ilgili sorunlar yaşanmaya başladı. İkinci hamle olarak Suriye Lirası zayıflamaya başladı; savaştan önce 1 Dolar 47 Suriye Lirası iken bugün 2903'lere inmiş. Türkiye'nin bulunduğu bazı yerlerde Türk Lirası kullanılmaya başlanmış ve bu arada Esad'ın geçmişte geleneksel olarak inşa ettiği ekonomik ilişkilerle zengin olan bazı akrabalarıyla da yavaş yavaş arası açılmış ve kendi içlerinde tartışmalar başlamış. Benim kişisel kanaatim; ABD Suriye'de İç Savaş'ı klonluyor. Yani, yer yer Suriye'nin içerisinde protesto sesleri yükseliyor mevcut ekonomik ve sosyal gelişmelerle ilgili olarak. Dünya Bankası'na göre Suriye İç Savaş'ının nedenlerinden birinin 2009'dan itibaren Suriye'de baş gösteren kuraklık ve bunun neden olduğu ekonomik gelişmelerle ilgili olduğuna dair raporlar var. Şu anda Amerika İç Savaş'ı klonlayıp kolaylıkla Rusya, İran ve Esad'a altın bir tepside zafer sunmanın önüne bariyerler çıkarmaya devam ediyor. Bir

de *Sezar* yaptırımını(*Caesar Syria Civilian Protection Act*)getirdi Amerika. Önümüzdeki günlerde muhtemelen Esad için daha kötü, Rusya için çok maliyetli bir Suriye zaferi gelebilir ya da zafere bir tık kalmışken yeniden bir açmazla karşı karşıya kalabilir diye düşünüyorum. Amerikan perspektifinden hikâyeyi böyle gördüğümü söyleyebilirim.

Aydın:Güzel, çok kapsamlı bir giriş oldu. Serhat bu yeni yaptırımlar ve bunların olası etkilerini değerlendirebilir misin? Nihat Hoca biraz James Jeffrey'nin gelişinden sonra ABD'nin yaklaşımının değiştiğini söyledi. Jeffrey'den önce nasıl olduğu konusunda da belki bir şeyler söylersin. Bir de tabii nereye gidiyor, nihai hedefi konusunda bir fikrimiz var mı; yoksa işin maliyetini Rusya ve Suriye'ye yüklemenin ötesinde Amerika nasıl bir çözüm bekliyor? Bu konulardaki görüşlerini bekliyorum.

Serhat Erkmen (Erkmen):İlk olarak Sezar yaptırımlarından gidelim. Suriye içinde beklenilenden daha ağır bir etki yarattı bunlar. Belki çoğu kişi İdlib'deki operasyon, Suriyeli Kürtler arasındaki güç mücadelesi, İsrail şurayı vurdu gibi konulara odaklanıyor ama bu işin geldiği ekonomik safha rejimin kolaylıkla kaldıracağı noktayı çoktan aşmış durumda. Kafasını kaldırıp son hamleyi yapıp da Suriye'nin kuzeyinde operasyon yapabileceği son yeri ele geçireyim diye düşünürken bir sürü yerde gösteriler patlak verdi. Şimdi dönüp onları bastırmaya çalışıyor; Doğu'ya dönüyor vs., yani bocalama aşamasına girdi. Geçen sene bu zamanlarda ne yaptığını daha iyi bilen ve bu anlamda ABD'nin etkisini Kuzeydoğuya sınırlamış, askeri zafere ulaşabilmek için önünde bir yol haritası bulunan bir rejim vardı. Fakat Amerikalıların son bir sene içinde araç-gereci değiştirerek, yani bu işi askeri yöntemlerden daha ekonomik alana yayarak yolu buraya çekmesi bence çok etkili oldu.

Son dönemde ülkedeki yiyecek içecek fiyatları inanılmaz derecede tırmandı. İnsanların maaşları, ortalama bir üst düzey memurun maaşı sıradan günlük harcama içindeki herhangi iki kalemi almaya yetmeyecek duruma geldi. Bir kilo çay, 200 gram kahve, 5 kilo un aldığı zaman insanın maaşı bitiyor. Bizim Suriye'deki meseleyi yerel iç savaş perspektifinden görerek, tank-top-tüfek olarak saydığımız için genelde ihmal ettiğimiz konular bunlar ama sonuçta gündelik

yaşamın devam ettirilemediği bir yerde ordu zafer kazanamaz. Burası da bir gerçek. Benzin ve gaz zor bulunuyor, inşaat malzemelerinin fiyatları çok yükseldi. Bir yeri inşa etmeye kalktığınızda Suriye'nin içinden malzeme alınamayacak durumda. Çok spekülâtif hareketler doğdu para anlamında. Bir ayda 1 Dolar 2000 Suriye parasını gördüğü zaman -önce 800 lirayı gördü 3 ay kadar önce; inanılmaz bir artışı, mayıs ayı başında bir anda 1800-2000'lere çıktı, geçen hafta 3200'lere çıktı. Sonra ne olduysa bir müdahale ile 1900'e indi. Bu şunu gösteriyor; birileri Suriye'de finansal piyasalarla spekülâtif olarak feci şekilde oynuyor. Yani ekonominin hacmi küçük, dışarıdan gelen paraya ihtiyaç yüksek, büyük devletler için çok büyük bir maliyeti olmaksızın kolay manipülasyon yapılabilecek bir ekonomi burası.

Aydın: Burada ismini koyabiliyor muyuz? Kim oynuyor? ABD diyebiliyor muyuz?

Erkmen: Tabii, çok net ABD oynuyor ve allak bullak etmeyi başardılar. Üretim yok ülkede, çok sınırlı, dışarıdan yardıma çok büyük ihtiyaç var. O yüzden her şey dövize endeksli olarak artıyor fakat maaşlar dövize endeksli artmıyor. İş öylesine garipleşti ki, artık ABD'nin terör örgütü olarak saydığı HTŞ'nin kontrol ettiği İdlib'de maaşları dolara endeksli arttıralım kararı çıktı. Çok komik geliyor bir yandan. Bazı yerlerde TL kullanılmaya başlandı. TL ile alışveriş yapmaktaki güçlükten dolayı bozuk para gidiyor şimdi oraya. Bu, bir anlamda rejimin uzun vadede bu bölgeleri sadece toplumsal ve siyasal anlamda değil, ekonomik olarak de yeniden kendisine entegre etme maliyetini inanılmaz derecede yükseltti. Bir kasabayı ele geçirme, üç köyü alma, bir şehri almanın ötesinde burada yeni bir ekonomik ilişki biçimi ortaya çıkıyor. Amerikalılar bunu çok düşük maliyetlerle dolaylı ve doğrudan araçlarla çok iyi yönetiyorlar şu an. Bunları ne için yapıyorlar? Nihayetinde Rusların tam anlamıyla başarısız olması için mi? Bence, sonuçta herkes bu işin pazarlık masasında -yani siyasi masada uluslararası camianın da katılacağı yerde- biteceğini biliyor. Ve oraya otururken sadece tankınla uçağınla bir şey elde edemezsin. Burayı kontrol altında tutmak istiyorsan burada ortaya çıkacak yeni siyasi yapı içerisinde bizim önceliklerimizi ve fikirlerimizi dikkate almak zorundasın noktasında ve bunun için baskı uygulamaya devam ediyor. Ben bütün bu sürecin arkasında yatan nedenin o olduğunu düşünüyorum. Bir taraftan itişiyorlar çok açık şekilde Suriye'nin Kuzeydoğusunda; öbür taraftan baktığınızda diyor ki 'bu işi masada bitireceğin noktaya getirdiğinde

seni çok zorlarım ve oradan kolay kolay kaldırmam'.

Sürekli İdlib meselesini konuşuyoruz ama aslında buranın bir önemi var. Suriye ekonomisinin kalbi, her şeyi Halep. Üretimi de orada, ticaretin merkezi de. Diyelim ki yarın bir şey oldu ve Şam'daki Esad yönetimi bütün ülkeyi kontrol altına aldı. Bundan sonraki aşama öncelikle Halep'in yeniden inşası, ki ülke ekonomisi canlanabilsin. Bunun için yatırım ve yardıma ihtiyacınız var. Halep'i dünya ekonomisine bağlayamadığınız sürece Suriye ekonomisini ayağa kaldırabilmeniz mümkün değil. Bunun dünya ekonomisine bağlantı noktası neresi? M4 karayolu, çünkü Lazkiye ve Tarsus'tan Doğu Akdeniz'e çıkaran ana arter. Ben Amerikalıların İdlib konusunu bu perspektiften gördüğünü düşünüyorum. Amerikalılar burada Türkiye'yi en azından İdlib konusunda söylemsel -belki bazı noktalarda da eylemsel- olarak desteklerken, Türkiye ile Rusya arasında İdlib'deki çekişmenin kendi işine yarayacağını görüyor. Ekonomik boyutu da var bunun; M5 belki Suriye'nin iç ekonomisi anlamında önemli fakat uzun vadede baktığınızda Halep'in dünya ekonomisine bağlantısının iki yolu var; biri Türkiye üzerinden, diğeri Doğu Akdeniz üzerinden. Olan biten şeyleri o perspektiften görmek lazım. Köşeye sıkıştırdıkları açık; ama bu başarılı olmaya devam edecek mi? Bir çoğumuz Rami Mahluf'la Esad ailesinin geri kalanı arasındaki aile içi meseleleri Suriye'de İran ile Rusya arasındaki güç mücadelesi ekseninde yorumladık. Doğru yanları da var bunun ama diğeri yandan ortada bir de sermaye var -uluslararası alana entegre olmuş bu sermayenin nasıl paylaşılacağı; özellikle Lübnan'daki finans çevreleri üzerinden- bu sermayenin kendi içerisinde yaşadığı sorunları tetikleyen en önemli şeylerden bir tanesi de Amerikalıların bu konudaki baskısı oldu. İşin içine hiç petrolü katmıyorum, ki o da çok önemli. YPG'ye, PKK'ya, Suriye rejimine petrol satmayacaksın diye diretti Amerikalılar baskı altına almak için, dinlemediği zaman Amerikalıların YPG-PKK'ya bağlı tankerleri vurduğunu gördük. Bu konuda ne kadar ciddi olduklarının en önemli göstergelerinden bir tanesi oydu. Rejime petrol satan tankerleri vurdular. Belki ellerinde kalan nadir etkili araçlardan bir tanesi.

Suriye'nin Kuzey'inde çok yerel ve ilkel bir ekonomi biçimi var; savaş öncesinde atölyelere dayalı bir üretim biçimi vardı; sınırlı bir tarım alanı vardı, orada bir üretim vardı. Sonradan ise 1-1,5 yıl öncesine kadar rejimin geri kalanıyla hala yoğun bir ekonomik entegrasyon vardı. Zeytini üretiyordu, Güney'e gönderiyordu.

Tarım ürünlerini üretiyordu, Güney'e gönderiyordu. Bugün öyle bir noktaya geldi ki bu iş, Suriye'nin iç yapısını inanılmaz derecede zayıflattı. Buğday hasadı zamanı hububat fiyatları tartışması var. Suriye'deki insanlar için çok önemli. Rejim ile YPG ve muhaliflerin kontrolündeki alanlar birbirlerine karşı hububat alım fiyatlarını yükseltip rekabete girmeye başladılar. Şimdi diyeceksiniz ki ne alaka? Şöyle; yerelde bu işin ekonomik tutarı dar ama uzun vadede oradaki merkez ile çevre arasındaki ekonomik entegrasyonun kopması ya da sürdürülebilirliği ile çok yakından ilişkili bir şey. Halep'in kuzeyinde, Rakka'da, İdlib'de bu ürünü üreten insan gelecekteki ekonomik varlığını Şam'la olan ilişkisi üzerinden mi götürecektir, Amerikalıların onlara YPG/PKK üzerinden aştığı dolaylı yollar üzerinden mi götürecektir, yoksa Türkiye'nin desteklediği Muhalifler üzerinden Türkiye'ye getirerek mi götürecektir? Bu onun geleceğe ilişkin bakışını da etkiliyor. Bugünden yarına olan bir şey değil; ama gittikçe büyük bir mücadeleye dönüştü. Dolayısıyla bu iş ekonomik safhaya döndü bir taraftan.

Aydın: Enteresan. Sahadaki askeri çatışmadan ekonomik mücadeleye dönmüş olması bir taraftan iyi, bir taraftan farklı gelişmelere işaret ediyor.

Erkmen: Ama silahlı çatışma da geliyor hocam onu da unutmayalım.

Aydın: Evet, İdlib'de geliyor herhalde, onu konuşacağız tekrardan. Peki, Kaan, hocalara sorduğum sorularla ilgili senin de ilave söyleyeceklerini alayım. Ayrıca, Rami Mahluf durumunu da değerlendirmeni isteyeceğim. Rusya örneğinden bakarsak, Suriye'nin oligarkı da Rami Mahluf idi. Ekonomiyi, enerjiyi büyük ölçüde kontrol eden güçtü. Bu kişiyle Esad ailesi arasındaki mücadeleyi de resmin içine koyalım. Amerika'nın yaptırımları ile zor duruma düşen Suriye ekonomisi açısından bu bağlantıda herhalde çok önemli. Diğer taraftan ABD'nin son dönemde İdlib'de Türkiye'ye destek olucu mesajlar verdiğini izlerken, şimdi sizi dinleyince aslında İdlib meselesi ABD için Türkiye ile pek alakalı değilmiş gibi gözüküyor. Aynı şekilde Serhat'ı dinleyince YPG-PKK bağlantısı da aslında Amerikan çıkarlarına hizmet ettiği sürece Amerika için anlamlı, etmediği zaman cezasını veriyor gibi gözüküyor. Tüm bunları birbirine bağlayıp, Amerika ne istiyor Suriye de sorusunu bir de sana sorayım.

Kaan Kutlu Ataç (Ataç): Amerika'nın bölgede ne yapmak istediğiyle ilgili benim en üst yapıda söylemeye çalışacağım şey; Amerika'nın jeopolitik olarak sarsıntıya girdiği ve bir muğlaklık yaşadığı. Amerika sadece bizimle ilgili bölgelerde ya da Suriye ile ilgili değil, genel bir jeopolitik yön sapması içerisine girdi. Suriye de buna dahil. Ekonomik meseleler ve ABD'nin bununla ilgili arka plandaki hem siyasi hem hukuki hem de diğer araçlarla Suriye üzerindeki sarsıcı etkisi aslında bölgeyle tamamen ilgili. Yaptırım dediğimiz zaman bölgede Rusya'dan başlayan, İran'a gelen, bize gelen ve Suriye'de çok aşırı şekilde yoğunlaşan bir yaptırımlar silsilesi var. Bu jeopolitik açıdan baktığınızda ABD'nin üst bakış açısından bir politikası görünüyor. ABD'nin Suriye'de rejimin 'zaferin şafağına mı, yoksa gecenin karanlığın dönen bir yapıdaki kutup yıldızını çobana göstermesi gibi m'i sürece girdiğini ifade etmek istersem, muhtemelen Suriye'deki bütün problem ABD perspektifinden aslında ciddi bir yalpalama ile başladı. Büyükelçi Jeffrey'nin Amerika'nın Suriye Özel Temsilcisi olması -tabii kamuoyu çok çabuk unutuyor IŞID'le mücadelede de bir özel temsilcisi var ABD'nin; yani ABD kendi yapısı içerisindeki dış politika yapım sürecinde çoklu katmanlarla Suriye'ye girmeye çalıştı. Dolayısıyla ABD'nin Suriye politikasındaki temel açmazlarından bir tanesi bir siyasanın yokluğunun nelere yol açabileceği ile ilgili; tabii bu Türkiye'yi de, Esad'ı da çok etkiledi. Suriye'de sivillerin korunma yasası -Sezar Yasası olarak ifade edilen yapı- aslında ABD dış politikasındaki insani yönü de vurgulayan bir ifade. Tabii bu yapı Haziran'ın ortasından itibaren geçerli olacak.

Aydın: Yasanın sonuçları olarak ne bekliyorsunuz peki?

Ataç: Uluslararası finansın Suriye'nin savaş sonrası ya da şu anda savaşın biraz dinginleştiği dönemdeki yapısında yeniden inşasını engelleyecek çok ciddi bir yaptırım var. Dolayısıyla Sezar Yasası'nın daha önceki Suriye'ye olan yaptırımlardan ayrılan en önemli özelliklerinden bir tanesi, 3. taraflarında da artık yasa içerisine alınması. Daha öncekiler direkt rejim unsurlarındaki bireylere yönelik bir yaptırım süreciydi, Sezar Yasası ise bunu uluslararası boyutta 3. kişilere -devletlere, aktörlere, bireylere- yansıtacak. Lübnan'daki bankacılık sisteminin çökertilip, Lübnan'ın iflasa sürüklenmesinin en önemli etkilerden birisi Suriye ekonomisinin can damarının Lübnan çıkışı olmasıdır. Lübnan ekonomisi her ne kadar Esad'la askeri olarak varlığını sonlandırmış gözükse de 50 milyar dolar civarı bir Şam parasının Lübnan bankalarında kilitlendiği ifade ediliyor. Bu

para transfer yoluyla Şam'a gidemiyor. Lübnan'da hayat tekrar normale döndüğü zaman eğer ABD'nin kara listesine girdiyseniz iş yapamazsınız ve bitersiniz. Ortadoğu'da özellikle Lübnan ve Suriye'deki ilişkilerde ailevi ilişkiler ve geçmişe dayalı ekonomik bağlantılar çok kuvvetli olduğu için ailesinin ve isminin kötü şekilde ABD yaptırımları içerisinde anılmasını kimse istemez. Çünkü itibarınız sarsılır ve iş yapamazsınız.

Rejimin Mahluf ailesi ile ilişkisine gelince, 10 Mayıs'ta Esad'ın bir Başkanlık kararı ile Homs Valisi, Ticaret ve Tüketicinin Korunması Bakanlığı'na getirildi. Suriye'de bu bakanlığın en önemli görevi halka ekmek götürmek. Günlük tüketim ile ilgili, hane halkının hayatının idame ettirilmesi ile ilgili tüm süreci bu bakanlık kontrol ediyor. Bu bakanlık doğal olarak Esad ailesine yakın ve oradaki Nusayri yapıyla da doğrudan ilişkili. İlk defa Homs Valisi yeni bakan oldu. Sünni kökenli ve Nusayri yapıyla Sünni yapı arasındaki finansal geçişin, servet aktarımının artık savaş yorgunu Suriye'de Sünni bir aileye doğru akmasını sağlayabilecek bir hamle gibi gözüküyor. Fakat 1 aylık süreç çok ciddi şekilde ekonomik yapıyı bozdu. Pazar günü alevlenen gösteri silsilesinin sloganlarına da bakmak gerekiyor. Rejimin bu gösterilere çok fazla bir müdahalesi yok, ABD'deki gibi şiddetli bir şekilde bastırmıyor. Muhtemelen Esad rejiminin çok ciddi sarsıntıda olduğu dönemde bir de oradan muhaliflere -ki ikiye ayırmak gerekiyor; klasik iç savaştaki muhalifler ve bir de rejim içerisinde rejime taraftar olup bunun içerisindeki yapıya muhalifler olanlar ortaya çıktı- fırsat vermek istemiyor. Dolayısıyla sloganlar Mart 11'de başlayan barışçıl gösterilerdekilerle hemen hemen aynı fakat Beşar Esad bundan muaf. Beşar Esad'a karşı bu sloganların atılmadığı ifade ediliyor. Dolayısıyla iki türlü bakmak gerekiyor. ABD yaptırımlarının Esad'ı köşeye sıkıştırdığı muhakkak, fakat bunun bir öldürücü darbe olarak Esad rejimi üzerine etkisi olabilecek midir, yoksa ifade edildiği şekliyle kedi tarafından köşeye sıkıştırılmış farenin birdenbire devleşip daha da güçlü bir hale dönebileceği ihtimalini de unutmamak gerekiyor.

Özellikle Amerika'nın bu politikasındaki amacının ne olabileceğine bakarsak, bir kere dengeyi bozdu. Rejimin son kazanımlarını olumlu yönde gelişmesiyle ilgili yola bazı mayın tarlaları ekledi. Dolayısıyla rejim çok dikkatli olacak. Kazanmanın ya da kaybetmenin somut şekilde ölçümlendirilemediği bir süreçle karşı karşıyayız. Herkesin kazandığı ama hiç kimsenin kaybetmediği bir süreçle

karşılaşabiliriz; bu çok ciddi bir sorun. Türkiye açısından da bir sorun görüyorum burada. Üçüncü savaşı sürdürmenin bölgedeki aktörlerin iradesini ne yönde etkileyeceği ile ilgili bir sorun var. Burada irade beyanının nasıl olabileceği ile ilgili bir süreçle karşı karşıyayız. Washington'dan baktığımızda bu ifadenin net olmadığı, fakat Jeffrey'nin girişimleriyle Moskova'ya kolay bir zafer verdirmeyecekler ve dolayısıyla kâbusu yaşatmaya devam edecekler gibi gözüküyor. Ama ekonominin en önemli konusu Fırat Havzasındaki hinterlandın nasıl kontrol edileceğiyle ilgili. Fırat Havzası su demek; Ortadoğu'da en önemli konu su. Halkın %80'nin yoksulluk sınırının altında olduğu bir ülke burası. Dünyadaki tahrip olmuş coğrafyaların en önemlilerinden biri olarak ortaya çıkıyor. Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Yemen ve Suriye. Biz de burada sınırlar ve geçişkenlikler malum. Türkiye'nin burada nasıl bir rol alabileceği muğlak.

Aydın: Amerika'yı bitirmeden ortaya bir soru atmak istiyorum. Geçen gün bir diplomat arkadaşım ile konuşurken, dedi ki, diplomatik ve bürokratik olarak büyük tecrübeye sahip olan James Jeffrey'nin Suriye Özel Temsilcisi olarak atanması ve bir anlamda Türkiye ile ilişkileri kontrol etmeye başlamasından sonra Türk-Amerikan ilişkilerinin çökmesinden kurtulduk. Bir anlamda James Jeffrey'nin bu durumda çok etkili olduğunu söylüyordu. Siz de ABD'nin Suriye politikalarının dönüşümünü Jeffrey ile başlattınız. Ondan önce Brett McGurkvardı orada, başka tür politikalar vardı. Acaba dönüşen Amerika'nın politikaları mı, yoksa Jeffrey'nin kişisel etkisi de var mı Suriye bağlamında?

Ataç: Jeffrey ve ekibi olarak anlıyorum ben bunu. Yardımcısı Amerikan Kara Kuvvetleri'nden emekli bir albay. Bu ikilinin Türk-Amerikan ilişkilerinde yoğun çaba gösterdiklerini açık kaynaklardan takip edebiliyoruz. Bu bir şans olabilir Türkiye için, çünkü Türkiye aleyhine bu kadar yoğun bir süreç varken Washington koridorlarında, en azından yetkili ve sıfatlarını kullanabilen iki kişinin kimi frenlemeler yapabildiklerini söylemek mümkün. Sonbaharda emekliliğini alıp görevden ayrılacak olan Jeffrey, ekibindeki çok önemli kişilerle birlikte İdlib sürecinin askeri çatışmaya dönüştüğü dönemde Türk-Amerikan ilişkilerinde çok daha fazla gündeme gelecek gibi gözüküyor.

Erkmen:ABD ile Suriye'nin geneline yönelik bazı noktalarda ortaklığımız var,

İdlib konusunda eskiye göre daha yakınız ama bir şeyin altını çizelim: Yakın dönemde YPG'nin ve PYD'nin dışında kalan Suriyeli Kürt partiler ile PYD'yi aynı çatı altında toplamaya yönelik bir süreç başlattılar. Bu süreçte epey bir ilerleme de kaydedildi. Bu iş çok göz ardı ediliyor ama bir süre sonra karşımıza Suriye muhalefetinin -Türkiye'nin de kabul ettiği meşru muhalefetin parçası olan- bu diğer Kürt partilerin heyetlerinin içerisinde PYD'lilerin de dahil olduğunu, bunların da masaya onlar üzerinden getirilmeye çalışıldığını görürsek, acaba Amerikalılarla Suriye'deki pozisyonumuz şimdiki geçici bahar havasında devam edebilir mi? Bizim o konudaki sorunumuz çözülmüş değil çünkü. Barış Pınarından sonra mesele biraz daha çözülmüş gibi duruyor ama çözülen bir durum yok. İşin siyasi ayağına baktığınız zaman yarın öbür gün süreç siyasal alana ilerlediğinde göreceğiz ki PYD'nin orda kurduğu bir sürü garip organizasyon var. Türkiye'nin de gayet iyi bildiği bir ismin karşınıza çıkıp da diğerleriyle birlikte masaya getirildiğini görürseniz, o zaman 'bizim aramız o kadar da kötü değildi' moduna girebiliriz. O rezervi bir tutalım aklımızda.

Ataç: Benim algılayabildiğim, okumalarımından çıkarttığım bir ifade -bunun üzerine daha çok çalışmak lazım- Kuzey Suriye'deki Kürt yapılanmasını, buna tabii Irak, İran ve Türkiye'yi de dahil etmek istiyorum, Türkiye'nin milli güvenliği açısından benim algılayabildiğim birinci derecede tehdit unsuru olarak görmemek gerekiyor. Eğer bölgede Türkiye bölgesel aktörlüğün dışında bir güç odağı olabilecekse ya da öyle bir iddiası varsa -Libya üzerinden de okumak gerekir bunu- Türkiye'nin milli güvenliğinde bu Kürt yapılanmasını, terör unsurlarını ve Kuzey Suriye'deki yapılanmayı ben Türkiye'nin milli güvenliği açısından birinci derece tehdit olarak görmüyorum.

Aydın: Nihat Hocam sende bu konuda bir şey söyleyecek misin, Jeffrey ile ilgili?

Özcan: Herhalde daha sonraki yıllarda bu gelişmeler analiz edilirken birileri Jeffrey'nin hakkını verecek. Suriye politikası boyunca Amerika 6 ya da 7 asker kaybetti bu 10 yıl boyunca. Burada aslında yeni tip bir vekalet savaşının nasıl yönetileceğini öğrendi. 6-7 askeri öldü ama DAESH'e karşı mücadelede 12.000'e yakın oradaki PYD'linin ölmesini sağladı. Devlet dışı bir aktöre öyle vaatler yapmanız lazım ki 12.000 kişinin ölümünü kabul etsin. Bunun en az 4 katı da

yaralıdır, birincisi bu.

İkinci nokta, bu işin bir ekonomik ayağı, bir askeri ayağı var; bir de Kuzey Suriye ile ilgili Türkiye'yi ikna eden bir boyutu var. Amerikalılar Kuzey Suriye'de Kürtleri bir araya getirirken Türkiye'de büyük bir sessizlik vardı. Büyük ihtimalle genel çerçevede üzerinde bir uzlaşmayla hareket ettiler. Öcalan'ın 20 sene sonra birdenbire telefon hakkını kullanıp, ardından da bir sessizlik durumunun gelmesi biraz ihtiyatlı davranıp beklememiz gerektiğini söylüyor. Benim kaygım şu; Amerikalıların bir niyeti var. Birincisi bence Rusya'ya bir ders verecek. Çünkü Rusya'nın ne Kırım'da ne Ukrayna'da yaptıkları ve yapabileceklerine dair özgüveni patlak bir şekilde davranması, şimdi Suriye'yi çökmüş bir vaziyette bulmasının önüne geçemeyecek. Bir sonraki aşamada bu ayaklanmayı klonlayıp ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı ikinci bir ayaklanma ortaya çıktığında insan kapasitesini kaybetmiş bir Esad, böyle bir ayaklanmayı yeniden bastırmak için bölgeye bir hayli para harcamak zorunda kalan Rusya, elinde para olmayıp Hizbullah'ı kaybetmiş bir İran meselesiyle beraber Rusya'nın böyle bir maliyeti karşılama gücü var mı? Böyle bir gücü yok şu andaki duruma bakınca. Putin de bir seçimle karşı karşıya kalacak. Putin'in de acelesi bu iş tam patlak vermeden İdlib'i de içine alacak biçimde nasıl kontrol ederim ki masaya oturduğumuzda hiç olmazsa %70'ni kontrol eden bir Rusya olarak bu işte etkin olayım diye bakıyor. Türkiye'nin en önemli soru işareti, bundan sonraki süreçte Amerika nasıl bir Suriye arzu ediyor? Bütün bu gelişmelerden sonra herkes pozisyonunu güçlendirirken, Türkiye 'zaten ben Suriye'deyim, belli noktalarda varım, bundan sonra daha da müdahil olacağım' diye mi bekliyor diye soracak olursanız, evet ciddi ipuçları var. Tarafların net bir planının olduğunu sanmıyorum.

Aydın:Şimdi şöyle yapalım; 10 dakika kadar Amerika'nın Fırat'ın doğusundaki politikalarını konuşalım. Ondan sonra dış güçlerin Suriye ile ilgili politikalarını değerlendirmenin 1. bölümünü sona erdirelim. Gelecek programda Rusya ve İran konuşuruz. Serhat senden başlayalım bu sefer. Genel olarak Amerika'nın Suriye politikalarını konuştuk ama -Türkiye için de çok önemli olduğu için- Fırat'ın doğusunda PYD ile, PKK ile ve diğer Kürt gruplarla, Araplarla ilişkisinde nasıl bir gelecek görüyorsun?

Erkmen: Amerikalılar o bölgede farklı bir şekilde kalıcı hale gelmeye başladılar. Her ne kadar Trump 'askerleri çekiyorum, biz buradan gidiyoruz' dese bile son dönemde yaşanan gelişmelerde o çekilmenin 'her şeyi toplayıp gitme' şeklinde olmayacağı net şekilde ortaya çıktı. Burada mümkün olduğunca yönlendirebileceği bir siyasi miras bırakmaya çalışıyor. Kalıcı, üzerinde etkisi olabildiği bir siyasi miras bırakmaya çalışıyor. Fakat sahaya inince bir gerçekliği gördü, bunu sadece PYD ve Kürtler üzerinden yapamaz. Yapması hem mantıksız hem mümkün değil. O yüzden mümkün olduğunca PYD'yi kullanarak genişletmiş olduğu etki sahasını Fırat'ın doğusunda bir kısmı Deyrizor'da kalan bölge içerisinde -Rakka'daki demografik yapıyı da dikkate alarak- bu işi sadece PYD ve Kürtlerle yapamayacağını farkına vardı ve bir şekilde Arapları entegre etmeye çalışıyor. Bu operasyonları izleyen bir teftiş raporu var 3 ayda bir yayınlanan, onlara baktığınız zaman bunun bir süredir işlendiğini ve PYD'nin özellikle hem askeri hem siyasi anlamda bölgedeki diğer Arapları dışladığını, bunun rejimin ve Rusya'nın faaliyetlerinin önünü açtığını, her ne kadar ABD'ye tamam dese de PYD'nin bu konuda sözlerini yerine getirmediğini ve o nedenle biraz elinin kolunun bükülmesi gerektiğini -birtakım teşviklerle veya zorlamalarla - söylüyor bu raporlar.

Fırat'ın doğusundaki alana baktığınız zaman nüfusun çoğunluğu Kürtlerden oluşuyor. Ama Rakka ve Deyrizor'da -petrol alanlarının konumlandığı bölgelerde çok sayıda Sünni Arap aşireti var. Burası Sünni Arap bölgesi. Bunlar Amerikalılarla iş birliği yapmaya uzak değiller; ilişki yürütme biçimleri gereği karşısındaki Amerikalı olması Rus olması fark etmiyor. Kim kendilerine daha fazla olanak tanıyacaksa, kim onların çıkarlarını daha gözetecek bir yapı kuracaksa onun işini devralıyorlar. Bunu PYD'nin veya PKK'nın ya da oradaki YPG'nin varlığı üzerinden yapamadıkları sürece başka bir aktöre her an yönelebilecek durumdadır. Dolayısıyla ABD o bölgeyi kontrol edebilmek için ikili bir yapıya yönelmek zorunda. Bununla Suriye'deki Kürt gruplar arasındaki bağlantı ne? Şöyle; evet Barzanici ve Talabanici grupların oradaki varlığı çok zayıf hem toplumsal hem askeri güç anlamında. Fakat uluslararası meşruiyet kozu var. PKK'nın elinde olmayan şey bu; ona ihtiyacı var. ABD'nin ikisini bir araya getirmek suretiyle yapmaya çalıştığı şey bu. Sahada karşılığı bulunan ama özellikle Türkiye tarafından terörist olarak görülen bir yapı ile sahada karşılığı zayıf ama uluslararası işlerlik anlamında daha işlevsel bir yapı var. Bu ikisini tek bir çatı altında toplayıp, işi bu şekilde götürmeye çalışıyor. Bu işe Ruslar da uzak

değil; onlar da sürece destek verdi; Avrupalılardan da destek geldi. Fakat bunun neticesinde ortaya çıkan yapıda Amerikalılar şunun da farkında: Arapları kontrol etme konusunda baskı aracı uyguluyorsun ama bu yaptığın bunları yakında bizden uzaklaştırabilir, sıkıntı yaratabilirsin; en azından siz tüm Kürtler bir yapı oluşturun diyor. Bunun denetimi sende ama bunları da dahil etmezsen sürdürülebilirliği zayıf olur diyor. Dolayısıyla Amerikalılar özellikle Fırat'ın doğusunda bu projenin arkasında durmaya devam edecekler. Yakın bir zamanda daha yeni toplantıların, açıklamaların birtakım idari düzenlemelerin olduğunu da göreceğiz diğer grupların da dahil olduğu. Tabii onlara güç verecekleri yok, Peşmergelerin orada büyük bir görev almasını falan düşünmeyin. Zaten doğru düzgün bir varlıkları da yok bölgede. Ama ortaya çıkacak olan yapıda her geçen gün uluslararası alanda tanınırlığı, kabul edilirliliği daha fazla bir sürece yöneltmek için devam edecekler. 2020 Suriye'sinin İdlib ve ekonomik kriz dışında en önemli gelişmeye açık gündem maddesi bu olacak. Özellikle yılın ikinci yarısında bunu ciddi ciddi tartışacağız gibi geliyor. Bu işi sadece KDP-PKK ekseninde düşünmeyin. KDP'nin ve KYB'nin burada güçlenen YPG-PKK'ya engel olma çabaları var ama buna engel olabilecekleri güçleri yok, ekonomik darboğaza sürüklenmiş durumdadır.

Aydın: Kaan aynı soru ile devam edelim.

Ataç: YPG'nin uluslararası camiadaki algısını eğer Türkiye'nin gücü yetiyorsa değiştirmesi gerekir. Bölgede Fırat'ın Doğusundaki idari, siyasi, toplumsal, kültürel yapılanmayı Türkiye'nin gücü yettiğince kullanması gerekir. Dünyanın hassas olduğu bazı konular var -Batı camiasında bahsedersen- bunları işlemesi gerekir. Burada bir sorun olabilir bizim açıımızdan. Kürt unsurların terör yapısının çok ciddi bir demografik mühendislik tecrübesi kazandığını biliyoruz Ortadoğu coğrafyasında. Bu terör unsurlarının önemli bir diğer kazanımı da büyük güçleri ve bölgesel aktörleri birbirine karşı oynama yeteneğini çok üst düzeye çıkartmış olmaları. Dolayısıyla alanda yaşamak için gerekli olan adaptasyon yeteneği güçlü gözüküyor Kuzey Suriye'deki YPG yapılanması açısından. Burada ABD için elinde koz olarak kullanabileceği -ve yıllardır kullandığı- kendi iç kamuoyundaki dış politika yapım sürecine aktarabileceği önemli bir tehdit unsuru var; IŞİD unsuru. Kuzey Suriye'deki PYD kontrolündeki alanda 60.000 IŞİD bağlantılı tutulduğu bir yapıdan bahsediyoruz. Yani kontrol altında tuttuğu, hapishanelerde gözetim

altında tuttuğu aileler, kadınlar, çocuklar dahil. Bunlar içerisinde 10-11.000 kadar sahada savaşmış, ciddi saha tecrübesi olan kişi var. Bunlar orada YPG'nin elinde tutuluyor. Bunların Amerika'ya nasıl bir koz olarak kullanabileceği ortada - peyderpey sahaya bıraksa... Son dönemde ortaya çıkan örgüt kaynaklı haberlere baktığınız zaman ya hücre basıyorlar ya önemli bir mühimmat deposu ele geçiriyorlar, ya da önemli bir kuryeyi ele geçiriyorlar. Dolayısıyla Amerikan kamuoyunda gerekli olduğunu düşündükleri algıyı sürekli canlı tutuyorlar.

Önemli konulardan bir tanesi de Moskova ile Washington arasındaki -tabii kıta Avrupa'sındaki önemli başkentleri de eklemek gerekir- ilişkilerde nispeten yetenekli bir diplomasi izlediğini söylemek mümkün. Kuzey Suriye'deki terör örgütü dünyada eğer yanlış bilmiyorsam ilk örgüttür hem Doğu bloğu hem NATO ve Amerika özel kuvvetlerinden eğitim alıp, bunu sahada kullanan. Yani iki taraftan da çok özel askeri yetenekler, teçhizatlar, malzemeler alıp bunu kullanma yeteneğine sahip olmuş bir örgütten bahsediyoruz. Kültürel açıdan bakıldığında, Amerika'nın en önemli üst düzey üniversitelerindeki hocaları gönüllü olarak bölgeye gidip YPG'li unsurların entelektüel düzeyde kapasitelerini yükseltecek eğitimler verdiklerini de görüyoruz. Bunlar çok önemli gelişmeler; bunları çok dikkate almak gerekir. Amerika-YPG ilişkisinde; CB Erdoğan ile ünlü telefon görüşmesinden sonra Trump'ın hemen ertesi gün 'Amerikan askerlerini sahadan çekeceğim' açıklamasının Kürt unsurlar üzerinde nasıl bir hayal kırıklığı yarattığını da biliyoruz. Büyük güçler başka oyun kurma sürecine girdikleri zaman yerel aktörleri -hele de devlet dışı aktörle oynuyorlarsa- ciddi şekilde terk edebilirler. Çünkü bölgede başka oyuncular var, ama şu anda bırakmaz, çünkü öbürü bir mal varlığıdır bu. Orta vadede kesinlikle öyle büyük bir satılmışlık durumu olmaz, uzun vadede bu eğitim sürecini de eğer Kuzey Suriye'de tamamlarsa, siyasi ve ekonomik, kültürel anlamda farklı bir sürece gireceğiz. Amerika bırakmaz gibi gözüküyor, kendi stratejik dengeleri açısından.

Aydın: Nihat Hocam son söz senin. Fırat'ın doğusu, YPG, PKK, orada Amerikalıların zaman zaman heyecanla raporlar yazdıkları ve hala varlığını sürdürdüklerini iddia ettikleri IŞİD'le ilgili mücadele...

Özcan: Buna bir de İran meselesini katmak gerekiyor. Önümüzdeki 100 yıl devam

edecek bir hikâyenin şöyle birkaç yıllık bir kesitinden söz ediyoruz. Sorunun ne kadar kompleks olduğunu hem Serhat hem Kaan ortaya koydular. Son zamanlarda PKK açısından trajik gelişmeler vardı. İlk olarak bir büyük gücün vekalet oyuncusu olduğunuz zaman, yani onun bir aracı haline dönüştüğünüzde, doğal olarak o büyük güç sizi kontrol eder. Kendi hedeflerini size yedirir. Sizde onu kabul etmek durumunda kalırsınız. PKK için stratejik öncelik Türkiye iken, günün sonunda Türkiye'den sopa yemiş dönmüş ve tam Suriye'ye odaklanacağım, burası benim derken, tarihsel olarak kontrol ettiği Afrin'i kaybetmiş, Fırat'ın doğusunda kalan yerin ortasında da bir tane alanı Türkiye'ye teslim etmiş Barış Pınarı ile. Yani coğrafi bütünlüğünü kaybetmiş durumda. Geri kalanlarda ise Arap bölgesinde patinaj yapıyor; hem Araplarla sorunlu hem Barzani ve Talabani gruplarıyla sorunlu hem de kendi içinde tereddütleri var. Bunu kontrol eden büyük güç acaba Suriyelileri tahrik edip dağdan, yani Kandil'den koparabilir mi diye de sürekli bir alarm durumunda. Böyle bir kaygıları var, çünkü büyük güç konulurken Kandil'den söz etmemeye dikkat ediyor; tabii bunun yarattığı bir psikolojik etki de var. Burada politik bir gelişme olduğunda Kandil'den biri gelip masaya oturmayacak sonuçta. ABD ile 7/24 bir arada olan birileri buraya oturacak. Bunu yönetebilir mi, eskisi kadar kapasitesi var mı; bu tartışma konusu. İkincisi Irak'ta ve Kuzey Irak'ta çok önemli gelişmeler var. Koronavirüs, petrol fiyatlarının düşmesi, İran'ın ABD ile ilişkileri, seçim, hükümetin kurulması, Kuzey Irak'taki Kürtlere petrol gelirlerinin verilememesi vs. Kuzey Irak'ı ayakta tutan ekonomik olarak Türkiye'nin nezaket, kibarlık ve anlayışdır. Ticareti bir şekilde kesmedi Türkiye, ki insanlar ölmesin diye. Korona salgını ve petrol fiyatının düşmesiyle beraber gerçekten zor durumdalar. DAESH'teki hareketlenmeler de var tabii. Amerika'nın Bağdat ve Şii'lerden gelen tepkiler üzerine askeri varlığının bir kısmını Kuzey'e taşımış olması da orayı düşündüğümüzden daha kompleks hale getirdi. Ama Suriye İç Savaşı'ndan 10 yıl sonra dönüp baktığınızda, bu sonucu öngörmek çok mümkün değildi. Yönetilebilir bir durumda bu bir süreç. Bu sürecin sonunda PKK'nın devlet kurmasını beklemek gerçekçi değil. Rusya'nın nasıl tepki vereceğini göreceğiz. Amerika 5 askerle Rusya'ya hibrit savaş nasıl yapılırların farklı versiyonlarını gösteriyor. Bu 100 yıllık hikayemizde şu anda tartıştığımız konu tali bir bölüm olarak kalıyor. Çok karmaşık Arap-Kürt, Kürt-Kürt, Kürt-Türk ilişkileri, Türkiye'nin buraya müdahalesi, ABD'nin varlığı, Rusya'nın Kürtlerle ilişkisi, ara sıra oyuna girmeye çalışan Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, diğer yandan Irak'ın içinde bulunduğu durum ve İran. Gördüğünüz gibi önümüzdeki 100 yıllık mevzu Uluslararası İlişkiler disipliniyle uğraşanlar için iyi haber daha; çok makale, kitap yazabilirler, insanlık için kötü bir durum olsa da.

Aydın: Arkadaşlar; çok teşekkür ediyorum. Suriye’de uluslararası güçlerin politikalarını konuşmaya başladık. Bu programda -birinci bölümde- ABD’yi konuştuk. Gelecek sefere -ikinci bölümde- Rusya ve İran’ı konuşuruz. Konuklarımız Serhat Erkmen, Nihat Ali Özcan ve Kaan Kutlu Ataç’tı. Bizi izlediğiniz için teşekkür ediyoruz. Bir sonraki programda görüşmek üzere.

Prof. Dr. Mustafa Aydın, Uluslararası İlişkiler Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı ve Kadir Has Üniversitesi Öğretim üyesidir. Halen Euro-Mediterranean University (Slovenya) Senato Üyeliği ve World Council for Middle Eastern Studies Yönetim Kurulu üyeliği görevlerini sürdüren Prof Aydın, European Academy of Sciences and Art, European Leadership Network, Global Relations Forum, Turkish Atlantic Council, International Political Science Association ve International Studies Association üyesidir. Bugüne kadar yurt içi ve dışında çok sayıda üniversite ve araştırma merkezinde çalışmalar yürütmüş olan Aydın’ın Türk dış ve güvenlik politikaları, uluslararası güvenlik, uluslararası ilişkiler teorileri ile Karadeniz, Kafkaslar ve Orta Asya bölgeleri jeopolitik ve güvenliği üzerine yayınlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır.

Doç. Dr. Nihat Ali Özcan, Lisans eğitimini, Kara Harp Okulu/Ankara ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimini ise Dokuz Eylül Üniversitesinde bitirdi. Doktora tezini 1999 yılında, "PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi" üzerine yazdı. Tez, aynı isimle 1999'da Kitap olarak yayınlandı. Özcan, 1997 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri'nden Kıdemli Binbaşı rütbesiyle emekli oldu. Kısa süre Avukatlık yaptı. Ağustos 2010- Mayıs 2011 arasında Oxford Üniversitesi Tarih Fakültesi, "Savaşın Değişen Karakteri" programında, "Ayaklanma ve Ayaklanmaları Bastırma Teorileri" üzerine doktora sonrası çalışma yaptı. Halen, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Bölümünde Doçent olarak görev yapmakta ve "Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırmaları Vakfı"da danışmandır. Milliyet Gazetesinde köşe yazarıdır. İlgi alanları; Terörizm, Ayaklanma ve Ayaklanmayı Bastırma Teorileri, İç savaş, PKK, Orta doğu, Sivil-Asker ilişkileri ve İstihbarat disiplindir.

Doç. Dr. Serhat Erkmen, 1975'te İstanbul'da doğmuştur. 1998 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Yüksek Lisans ve Doktorası'nı aynı üniversitede tamamlayan Erkmen 2009'da Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde göreve başlayan Serhat Erkmen 2018 yılına kadar bu görevini sürdürdü. O tarihten itibaren Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Anabilim Dalı öğretim üyesidir. Serhat Erkmen aynı zamanda ASAM, ORSAM ve 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü gibi Stratejik Araştırma Merkezleri'nde çeşitli görevlerde bulunmuş ve bu çerçevede Irak ve Suriye'de çok sayıda saha çalışması yürütmüştür. Çoğu, Irak, Suriye ve terörizm konuları üzerine birçok araştırma, rapor ve akademik çalışması yayımlanmıştır.

Dr. Kaan Kutlu Ataç, Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı üniversitede Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler alanlarında yüksek lisanslarını tamamladı. Ataç, 2016'da Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü'nden doktora derecesini aldı. Mersin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi olan Ataç, Milli Savunma Üniversitesi'nde Misafir Öğretim Üyesi olarak dersler vermektedir.